

29

ג ל ו נ ו ת ל ע י ו ר ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
בעריכת בחסה ליבוביץ שנת העשרים ותש"ז

האזינו (תש"ל-תשל"א)

הפסרת שבת תשובה.

הושע י"ד ב-י; מיכה ז' יח-כ; יואל ב' יב-כז

ה ו ש ע י"ד

א. שאלות כלליות

- 1) מי הם המדברים בפסוקים ב' י' (שים לב ביחוד לפסוקים ט' י')?
- 2) יחזקאל קויפמן בספרו "חולדות האמונה הישראלית" (כרך שלישי -

ספר ראשון) עמ' 138 :

במסכת האידיאות האלה (=שדבר עליהן לפני כן) ארוגה גם תוכחת הושע על הכח הצבאי של המדינה. הוא הוא הסופר המקראי הראשון, ובאמת - האדם הראשון בכל העולם, המכתיב את הצבאיות, את המיליטריזם כחטא דתי-מוסרי, דום-לב, טכחת אלוקים, במחון ב"און". ישראל בגד (=בכך), זרע רשע, קצר עולה... (אמנם) מלחמת ישראל נחשבו למלחמות ה', "ה' איש מלחמה", אבל לא עלה על דעת איש שלכן אסון צבא ורבוי כלי מלחמה תם חטא ומרי. אורבא - ה' - אלוקי צבאות ישראל והמחנה היה קדוש, העם מצווה לבוא "לעזרת ה' בגבורים" (שופטים ה' כ"ג). לא הכח הצבאי הוא המנחיל נצחון אלא אלוקים... אבל אין ברעיון זה משום התנגדות לכח הצבאי. הושע מדבר על רבוי גבורים ועל הבטחון בהם. אפשר איפוא להניח שהוא חוקף את המיליטריזם המופרז, את ההתרברבות הצבאית, את הערצת כח הזרוע בלבד. בכל אופן יש לראות את תוכחתו זו בימי חלגת פלאסר ושלטנאסר כשיא של אידיאליסמוס דתי-מוסרי.

היכן יש למצוא בפרקבו ובפרקים אחרים של ספר הושע התנגדות למיליטריזם והוקעתו כחטא?

ב. ג'. כל תשא עון

השוה לפסוקנו תהלים ע"ד ג' כל הרע אויב בקדש
ישעיה כ"ו יא' אף אש צריך תאכלם
איוב כ"ז ב' חי אל הסיר משפטי
איוב ט' י"ט אם לכה אמיץ הנה

מה המשותף לפסוקים האלה ולפסוקנו?

ג. ג'. קחו עמכם דברים ושובו אל ה'

אמרו אליו: כל תשא עון

וקח טרב

ונשלמה פרים שפתינו

רד"ק קחו עמכם דברים:

אינו שואל סכמ בתשובה לא כסף וזהב ולא עולות אלא דברים טובים, שתתווו בהם עוונותיכם.

ד"ה ושובו אל ה':

בלבכט ולא בשפתיים בלבד.

או פירושו: אחר שתשובו תתווו לפניו.

ד"ה וקח טרב:

וקח דבר טוב או לב טוב.

ר' אליעזר מבלגנצי ד"ה כל תשא עון

כל שאתה נושא ומסלק עונו מנגד עיניך.

ד"ה וקח טוב:

במקום העון, לסלק העון לגמרי, שלא יפקד עוד. כי מה מועיל אם אחת מסלק העון, והטבת דרכנו ומעשינו אינך מביא במקומו לסלקו לגמרי. מה הועיל לדור שאול ורוד ושלמח, שהטיבו דרכיהם ומעלליהם, ועוון שאילת מלך לא נשתלק לגמרי? שעדיין אחת אומר (הושע י"ג י"ב) צרור

(גליון האזינו)

אותו העוון וצפונה אותה החטאה. ולא סילקו הטוב כמקורו לגמרי להיות הוא במקומו. ועוד לא ייפקד.

ד"ה טוב:

אמינדמנטו (= הטבה ותיקון)

וגם קח תשלום שפתינו וידינו, שנשלמה במקום פרים, כי זבחי אלוקים רוח נשברה.

ר' משה זינדל - "חקרי מלים" (מודפס גם ב"דביר" חלק א' הוצאת דביר תרפ"ג עמ' 32):

"טוב" בלשון חכמים או "טיבא" בתרגומים משרש טבב בסורית הוא כמו דבה משרש דבב בעברית... (בחמיה ו' י"ט) "גם טובותיו היו אומרים לפני... שמועותיו היו אומרים לפני... ולדעתי נמצא שרש טבב = דבב בעברית עוד בתקופה קדמונית. בהושע י"ד ג' אחרי אמרו "קחו עמכם דברים" יוסיף הנביא "וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו"... וכן (תהלים ל"ט ג') "נאלמתי דומיה החשיתי מטוב" = החשיתי מדבר. ומזה אולי גם משלי ט"ו ב': "לשון חכמים תטיב דעת ופי כטילים יביע אולת"...

א 1) למה צריך רד"ק להוסיף למלים "קחו עמכם דברים" - אינו טואל... לא כסף ולא זהב' - הלא הוזכר בפסוקנו מה עליהם לקחת, ולמה לו להביא במשפט שלילי מהו אשר אין טואל מהם לקחת?

א 2) למה הביא רד"ק לד"ה וטובו אל ה' שני פירושים, ומה ההבדל ביניהם?

א 3) מה פירוש המלה "דבר" בפירוש רד"ק לד"ה קח טוב?

א 4) למה לא הסתפק בפירוש "וקח דבר טוב" - מה ראה להוסיף עוד "או לב טוב"?

א 5) האם מפרש ר' אליעזר מבלגנצי את המלה "חטא" שבפסוקנו כפירושה בבר' ד' "גדול עוני מנשוא"?

א 6) במה שונה פירושו למלים "וקח טוב" מפירוט הרד"ק?

א 7) במה שונה פירושו ר' משה זינדל משני קודמיו?

א 8) מה הראיה מבחמיה לפירושו?

א 9) מה מעלת פירושו לפסוקנו על פירושי קודמיו?

א 10) למה אומר זינדל לפירושו במשלי "ואולי", ואלו במקומו אין הוא מסופק בכובות פירושו, וכן אינו אומר "ואולי" ביחס לתהלים ל"ט ג'?

ד. ד'. אשר לא יושיענו על סוס לא נרכב

ולא נאמר עוד "אלוהינו" למעשה ידנו

מה הקשר בין שלושת חלקי הפסוק?

גליון לעיון בפרשת השבוע ועלון הדרכה - שנת תשל"א

לקראת שנת ה-30 להופעת הגליונות לפ' השבוע - היא שנת הסיום של מפעל הגליונות - נענתה העורכת להציע לשנת תשל"א פרסום שבועי של מבחר גליונות לפרשת השבוע מתוך העשר הראשון של הופעתם, בעיבוד חדש.

הרוצים לחדש את מינויים לשנת תשל"א יפנו מיד בהזמנה למחלקה לתרבות חורנית במשרד החינוך והתרבות ירושלים.

דמי מנוי לשנה לגליון - 4 ל"י
דמי מנוי לעלון - 2 ל"י

למזמינים יותר מ-10 ספסים - הנחה.

המעוניינים בגליונות של שנים שעברו - יפנו אל עורכת הגליונות.

תשובות בא לשלוח לבחמת לזכרון קריה משה לרושלים.